

κτότερα, λιγώτερα, φτωχά, άχαρακτρήριστα τὰ σύνεφα καί στήν άκρη του όρίζοντος τὰ βλέπεισ συγνά νά τελειόνουν καί νάφίνουν μιιά γραμμή γαλάζια ούρανοϋ ζάστερου, που σου καταστρέφει όλη τήν έντύπωσι. Του γλυκού νεροϋ συνεφιά... Γύρισε όμως στο βορειά τέτοια μέρα, άν θέλης νά ιδής όλη τήν ποιήσι των μεγάλων σκηνών τής φύσεως. Νέφη, νέφη, σωρός, κακό, κατακλυσμός. Πυκνά, μαϋρα, άπανωτά, άτέλειωτα, καί βγαίνουν καί έρχονται καί έρχονται από τό βορειά, που φαίνεται όλη ή πηγή του κακού, που πλκόνει σά φοβέρα. Πώς νά μήν προσηλωθής στη βαρυσυνεφιά εκείνη, πώς νά μήν θαυμάσης, πώς νά μη σου φανή πώς βλέπεισ εκεί μακρυά-μακρυά 'ς τό στακτερό βάθος του ούρανοϋ, που γεννά όλοένα τό χιόνι καί τό χαλάζι, τή νυχτοσκέπαστη, τή μυστική χώρα των πάγων, του βορειά, του κρού του χάους, τής άκρης του κόσμου. Είνε κάτι τι τέλειον, ύψηλό καί τόσο ώραιό, που μόνον τό βορεινό παράθυρο μπορεί νά σου χαρίση. Γι' αυτό τό αγαπώ έγώ, τό λατρεύω καί χωρίς αυτό δέν μπορώ νά αισθανθώ, δέν μπορώ νά ζήσω. Είνε άνοησία έστω' αλλά τί νά σου κάμω άφ' ου αυτή είνε ή έντύπωσί μου : μόνο στο σκληρό βορειά αισθάνομαι τό γλυκό καταφύγιο τής στέγης του δωματίου' στη γλυκειά μεσημβρία μου φαίνεται πώς είμαι φυλακισμένος, καταραμένος νά ζώ μέσα, εν φ' ό ήλιος με καλεϊ... Καί τί γαλήνη μπροστά στο βορεινό παράθυρο, τί ήσυχία, τί διαύγεια νου, τί αντίληψι! Έμπνέσαι, εργάζεσαι, χωρίς νά το καταλάβής' όλος ό καιρός νομίζεις ότι είνε δικός σου καί δέν βιάζεσαι νά τον ώφεληθής καί γι' αυτό δέν κοπιάζεις, δέν ύποφέρεις, εν φ' γεννάς διπλά καί τριπλά... Καί ύστερα σου λέει πήγαινε σέ μεσημβρινό δωμάτιο νά έχης ήλιο. Καί τί νά τον κάνω έγώ τό ήλιο; Δέ μ' άφίνεις!

Έσώπασα. Σάν τὰ σύνεφα του βορειά μου έρχονται καί άλλ' άκόμα πολλά, άτέλειωτα επιχειρήματα, όπως σέ όλους που ύποστηρίζουν ή καλλίτερα έπεξηγοϋν κάτι τι ύποκειμενικό με άξιώσεις άντικειμενικότητας. Έτοιμάζουμουν νά πω πώς ή ύγρασία του βορεινού δωματίου είνε πρόληψι άξιοθρήνητη' πώς ό καλλίτερος τρόπος νά χαίρεται κανείς τόν ήλιο, είνε νά βγαίνη λίγο περίπατο καί νά επιστρέφη στη σκιά του δωματίου του καί ήθελα άκόμα νά περιγράψω τή νέκρα τής μεσημβρίας όταν φυσά βορειάσ καί τήν άηδία της όταν βρέχη, εν φ' θά επέμενα εις τό τρανταχτό μεγαλείο του βορεινού παραθύρου όταν είνε βορειάσ. . . Αλλά μόλις εξανάνοιζα τό στόμα, ό Χρήςτος, με τό αϊώνιο του χαμόγελο—που έφάνερονε τόρα ότι μ' έννοούσε πολύ καλά,—μ' έκοψε με τήν έρώτησι καί πολύ περισσότερο με τήν άπόκρισι :

— Αυτά ήθελε νά τους πής :

— Ναί. Τί;

— Τί καλά που έφυγαν! Ένας θεός τό ζέρει τι ήθελες νά τραβήξης.

Ξ*

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

ΉΘΗ Έπαρχιακά.

Δ'

Αί συζητήσεις καί αί έλπίδες ήσαν πολλάί, τὰ κρυφομιλήματα καί τὰ τρεχάματα όμως όλίγα. Διότι έδώ δέν ήτο κυρίως τό έκλογικόν πρακτορείον του Τοκαδέλου. Όλη ή ένεργεια ή πυρετώδης καί τεχνική είνετο εις τό σαλόνι του Μήλια, όπου τās περισσοτέρας ώρας παρευρίσκειτο καί ό Τοκαδέλος' καί δέν είνετο ύπερ ενός ύποψηφίου άποκλειστικώς, άλλ' ύπερ όλοκληρού τής πεντάδας, τής όποιās ό Μήλια ήτο κύριος καί άρχηγός. Οι συνυποψήφιοι λοιπόν, σχεδόν όλοι, μη διαθέτοντες ίδια εκλογικά κεφάλαια, άλλ' επιβιλλόμενοι ύπό του άρχηγού, έθεωρούντο ως τόσα εξαρτήματα του έαυτου του, μέλη άπλά διευθυνόμενα ύπό τής κεφαλής του. Οι μέλλοντες νά ψηφίσουν τόν Μήλιαν, θά έψηφίζον άφεύκτως, αναγκάιως καί τήν πεντάδα του. Αυτό ήτο τό σύστημα καί δια τό εν καί δια τό άλλο κόμμα. Όστε οι άπαρτίζοντες αυτήν τί ανάγκην ειχον ή τί μέσα νά ενεργήσουν ιδιαιτέρωσ; Υπό τήν αιγίδα του Μήλια ήσαν οι εκλεκτοί του λαου, άνευ αυτής οι άποδιοπομπαίοι τράγοι. Ό Τοκαδέλος, ό όποίος εν στιγμή ύπερπροσύνης άρχοντικής ειχεν άπολακτίσει τόν άρχηγόν του καί έστησεν εις πείσμα όλων κάλπην όρφανήν, έδιδάχθη δια χειμάρρου μελανών ψήφων ότι ύπό έποψιν πολιτικής έπιρροής, ήτο μόνος του εν μηδενικόν μεγάλον-μεγάλον. Αυτήν τήν φοράν όμως που τό μηδενικόν ήκολούθει τήν μονάδα του Μήλια, θά έσώζετο μεθ' όλου του σημαντικού αριθμού' όποίος εξευτελισμός, ε, καί όποία ταπεινώσις εις τήν σωτηρίαν αυτήν!...

Αυτά εκέπετο ως πάντοτε καί τόρα ό Τόνης, περιφερόμενος άνά τās αιθούσας τās ανθρωποβριθεις, σφίγγων χείρας καί μειδιών κατά προσώπων, άλλ' αισθανόμενος άηδίαν εις τήν άτμόσφαιραν τήν βεβαυμένην εκ των άποπνοιών του οίνου καί των σκόδων καί εις τήν προσπέλασιν των άγρίων εκεινων ώσει έρυθροδέρμων με τās άνιούσας φουντωτάς κόμας τās μελανάς. . . Τι πνοή έφερε τό ρέυμα εκεινο τό άκάθαρτον καί βρωμερόν έντός των λαμπρών αιθουσών, με τās παλαιόθεν χρυσωμένες παραστάδας των θυρών, με τὰ λεπτά έπιπλα, με τās καλλιτεχνικάς εικόνας μεταξυ των ύπερμεγέθων κατόπτρων, με τὰ στίλβοντα δάπεδα;... Ητο δημοκρατικός ό νέος, φιλελεύθερος, μηλιανός, με όλην τήν ειλικρίνειαν, αγαπών όχι τόν Μήλιαν αλλά τόν λαόν, όπως έλεγε συγνά προς τόν πατέρα του. Αλλά τήν αντίθεσιν εκεινην δέν τήν έχώνευε, διότι ούτε καί τόν λόγον της εύρισκε. Προς τί; Πόθεν ή καθημερινή εισχώρησις του τυχόντος μέγχι του οικουμενικού άσύλου, του ιερού; Προς τί ό συγχρωτισμός εκεινος μετὰ των άγροίκων, ή οικειότης προς φαυλοβίους, ή θλίψις κακούργων πολλακίς χειρών; Τι είδος έγωϊσμός καί ιδιοτέλεια έπρεπε νά είνε ή

ἀνεχομένη, ὄχι βέβαια πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶν, τοιαύτας βεβηλώσεις, ὑποκρισίας καὶ ἐξευτελισμούς; Τί γλώσσα ἦτο ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὠμίλει πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς ὁ πατήρ του; . . . Ἄ νά καὶ ἡ μήτηρ του ἐκεῖ καὶ ἡ ἀδελφή του ἡ μεγάλη, μειδιώσαι καὶ φιλοφρονοῦσαι τὸ πρὸ αὐτῶν παρελαύνον πλῆθος. Πῶς εἶχον γυρίσει τὰ μυαλὰ τῶν πτωχῶν αὐτῶν γυναικῶν, ὥστε νά νομίζουσι ὡς εὐτυχίαν ὑψίστην τὸ νά τιμηθῆ ὁ σύζυγος καὶ ὁ πατήρ διὰ τῆς ψήφου τοῦ συρφετοῦ ἐκείνου, ὡς συνυποψήφιος τοῦ Μήλια! . . . Καὶ ὁ νέος τὰ ἐσκέπτετο αὐτὰ μυστικῶς, ἐνῶ εἰς τὸ πρόσωπόν του ἔλαμπε μειδίαμα καὶ ἐφαίνετο εὖνους πρὸς ὅλους καὶ κατεχαριστημένος. . . Δι' αὐτὸ δὲν τῷ ἐμήνυσεν ὁ πατήρ του νά πάη στὸ σπίτι ἀμπονόρα; Μὲ τί ἰσχὺν νάντιταχθῆ αὐτὸς μόνος εἰς τὴν γενικὴν ὑποκρισίαν; Εἰς ποῖον καὶ μὲ τί θάρρος νάνακοινώσῃ τὰς σκέψεις του; Ποῖος θά τον ἤκουεν ἐκεῖ χωρὶς νά τον οἰκτερῇ; Μήπως αὐτὸς ὁ πατήρ του, δι' αὐτὰς του τὰς ἰδέας ἀκριβῶς, δὲν ἦτο ἀηλιπισμένος πλέον περὶ αὐτοῦ καὶ δὲν τον εἶπε τόσες φορές μουρλό γιὰ δέσιμο; Ἡ μήπως θά τον ἐνόει ἡ Μαργαρίτα ἡ ἀπλῆ, ἡ λαϊκὴ Μαργαρίτα, ἂν ποτὲ τῇ ὠμίλει;

Τὴν νύκτα ἐκείνην δὲν ἐκοιμήθη σχεδὸν διόλου. Ἀργὰ κατακλιθεὶς μὲ βομβοῦσαν ἐκ τῆς ὀλημερίου ἐργασίας καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ θορύβου τὴν κεφαλὴν, ἔστρεψε μὲ ταχύτητα ἰλιγγιώδη τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας, ἐφ' ὧν εἶχεν ἀνάγκην νά σκεφθῆ ἐπειγόντως καὶ νάπορασίῃ. Ἐντὸς τοῦ σκοτίου τοῦ δωματίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεγράφοντο ἀμυδρῶς φωτεινὰ τὰ τετράγωνα τῶν δύο παραθύρων, τοῦ λογισμοῦ του τὰ ἰνδάλματα προσελάμβανον ὄψεις φωσφορώδεις, ἀλληλοδιωκόμενα, πίπτοντα, ἐξαφανιζόμενα, ἀναγεννώμενα. Ἡ μακρὰ αὐτῆ παρέλασις συνεσώρευσε τὸ αἷμα εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκαμε τοὺς μὴνιγγὰς του νά κτυποῦν ὡς σφύρα. Ἐσχεδιάζε προπάντων τὴν συνομιλίαν τὴν ὁποίαν θά ἔκαμνεν αὐριον μετὰ τοῦ Γιακουμάκη Στέφα. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ὀλίγον σοβαρόν. Ἐπρεπε νά σπεύσῃ αὐτὸς καὶ νά ὑπάγῃ νά τον εὖρη διὰ νά εὐκολύνῃ τὰς ἐξηγήσεις, τὰς ὁποίας θά ἐδίσταζεν ἴσως ἐκεῖνος νά κάμῃ μόνος του. Αἱ λεπτομέρειαι τῷ ἤρχοντο ἐπιμόνως καὶ ἀνέπλασσε τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ γέροντος εἰς ἐκάστην του φράσιν, τῆς ὁποίας προσδιώριζε κατὰ νοῦν καὶ τὸν χρωματισμόν. Ἄ, θά τον ἐνθουσίαζε, θά τον ἐθάμβωνε, θά τον κατέπλησεν, ἦτο βέβαιος. . . Ἄλλ' ὁ πατήρ του; Πῶς θά διετίθετο ἄρα γέ πρὸς τὴν ἀπόφασίν του αὐτὴν; Κακὰ, πολὺ κακὰ, τὸ ἤξευρε. Θά ἦτο ἀμετάπειστος, θά συνέβαιναν μεταξὺ των σκηναί. Ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νά φοβηθῆ τίποτε. Οὕτως ἔπρεπε νά κάμῃ καὶ οὕτω θά ἔκαμνε.

Μεταξὺ τῶν δύο γερωντικῶν φυσιογνωμιῶν, τὰς ὁποίας ἐφαντάζετο ἀντιθέτως διατεθειμένας, ἐπρόκειτο ὁ ἀγὼν. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦδε ὁ Τόνης ἐρρέμβαζε περισσότερο ἢ ἐσκέπτετο. Αἱ εἰκόνες δηλαδὴ τῷ ἤρχοντο σωρηδὸν καὶ ἀκουσίως, ἄνευ τῆς λογικῆς σειρᾶς, τῆς προκαλουμένης ἐνσυνειδήτως διὰ νά ἐπέλθῃ ἐν συμπέρασμα. Ἐν μέσῳ τοῦ κυκεῶνος ἐκείνου ἀνέλαμπον οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Μαργαρίτας, ἡ

πυρρά τῆς κόμη, τὸ στιλπνὸν κασκέτον τοῦ πάππου, τὸ ἐξυρισμένον του πρόσωπον, αἱ βαθμίδες τῆς κλίμακος μὲ τὰς κεφαλὰς τῶν παιδίων, τὸ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον τῆς Παναγίας μὲ φυσιογνωμίαν ὥστε ἀνθρωπίνην, οἱ σάκκοι τοῦ ἀλεύρου οἱ συσσωρευμένοι παρὰ τὴν πλάστιγγα, αἱ φαβορίται τοῦ πατρός του καὶ τὰ χρυσᾶ του τὰ γιαλιά, τὰ καρὲ τῆς γιατέκας τοῦ Λούκα, χωρὶς ὤμους· καὶ ἡ ἄλλους αὐτῆ τοῦ βεμβασμοῦ μὲ τοὺς ἐμπερδευμένους κίρκους, ἡ ἀνακινουμένη καὶ παταγοῦσα, τὸν ἐκράτει ἀνηλεῆς ἐν ἐργηγόρσει ναρκώδη, μέχρις οὗ ἀναλάμψασα διὰ τῶν κενῶν τῶν περσιδῶν ἡ αὐγὴ, τῷ ἐχάρισεν ὀλίγον ὕπνον ὄνειρων μεστόν.

Ε'

«Ἰσια μ' ἔδεκει! Ἰσια μ' ἔδεκει!» εἶχε βρυχηθῆ πρὸ τῆς Μαργαρίτας ὁ Γιακουμάκης Στέφας, μαθὼν ἀπὸ ἑνα καλὸν φίλον—ποτὲ δὲν λείπουν οἱ εὐλογημένοι αὐτοί, — τὰ περὶ τῶν ἐρώτων τῆς θρυλήματα.

Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς τοῦ ὁποίου κατεχράσθησαν ἕως τὴν ἀγαθότητα, βλέπῃ, ὅτι εἶνε ἀνάγκη νάναλάβῃ πλέον τὸ κράτος του, τὴν φράσιν αὐτὴν συνήθως ἐκστομίζει, ὡς ἀπόφασιν ἀνέκκλητον, αὐταρχικὴν, ἀποκλείουσαν καὶ τὴν παράκλησιν καὶ τὴν συζήτησιν: Ἰσια μ' ἔδεκει!

Ὅλα κι' ὄλα, ἀλλ' αὐτὸ δὲν θά το ἠνείχετο ποτὲ ὁ Γιακουμάκης καὶ ἦτο ἀπόλυτος κύριος νά μὴ το ἀνεχθῆ. Ἰσια μ' ἔδεκει! Εἰμποροῦσε νά συγχωρήσῃ κάποιαν ἀντίστασιν, ἤμποροῦσε νά μὴ βιάσῃ τὴν ἐγγονὴν νά πάρῃ ὅποιον ἤθελεν ἐκεῖνος, ἤμποροῦσε, παραβλέπων πᾶσαν ὑπόσχεσιν πρὸς τοὺς Κατσουρελέους, νάφινῃ νά περνᾷ ὁ καιρὸς χωρὶς ἀπόφασιν, χωρὶς τέλος, ἤμποροῦσε τὸ κάτω-κάτω νά της δώσῃ ὅποιον θά ἤθελε καὶ αὐτὴ. . . ναί, ἀλλὰ Ἰσια μ' ἔδεκει! Ἄτιμιες μὲς τὸ σπίτι του δὲν ἐσήκωνε αὐτὸς καὶ ἐπροτιμοῦσε νά τους σκοτώσῃ ὅλους καὶ νά σκοτωθῆ ὕστερα καὶ ὁ ἴδιος—αὐτὸ τὸ εἶπε τοῦλάχιστον,—μὰ νά μὴ γελᾶσῃ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος μὲ τῆς ἄσπρες του τρίχεις! . . . Ἦταν καλὸς γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ σπιτιοῦ του νά διώξῃ ὄχι τὸν Τοκαδέλο, τὸν Πατριάρχη τὸν ἴδιο! . . . Τὰ παιδιὰ δὲν ἔφταιγαν, τὸ ξέρε· ἦταν βέβαιος ὅτι ἀγαπιούνταν σὰν ἀδέρφια. . . μὰ τί νά τους κάμῃ ποῦ ὁ κόσμος εἶνε κακὸς καὶ οἱ γειτόνοι ἄρχισαν νά τους κουβεντιάζουν; «Τί εἶνε ἐτούτα ποῦ ἀκούω, σιὸρ Γιακουμάκη!» τοῦ εἶπεν ὁ φίλος του. Τί νά τους κάμῃ; Εἰς τὴν ἀρετὴ τοῦ φτωχοῦ ὁ κόσμος δὲν πιστεύει καὶ ὅπου ἰδῆ ἀφέντη νά μπαίνη σὲ σπίτι, στοχάζεται χίλιες ἀτιμιές—κόσμος κακὸς!

Καὶ πλήρης πείσματος εἰς τὰς σκέψεις αὐτάς, αἱ ὁποῖαι ἔβραζον μέσα του ἀπὸ χθῆς, χωρὶς νά τας ἔχῃ ἐμπιστευθῆ εἰς κανένα, ἐδόουλεε τὴν πρῶιαν ἐκείνην ὀργίλος διὰ μικρᾶς λεπίδος εὐλυγίστου ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τοῦ Φαρμακείου, τὸν πολτὸν τῆς κινίνης, τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νά κάμῃ χάπια. Ὁ ἀνθρωπος ὁ δώσας τὴν παραγγελίαν, — εἰς χωρικός διαβολάνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἄρρωστη τὴν γυναῖκά του καὶ ἐν ᾧ παρεκάλει μὲ τὴν ψυχὴν του τὸν Θεὸν νά τον λυτρώσῃ ἀπὸ τὸ περιττόν της βάρους, ἕνεκα

τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης ἐξώδευεν ἕνα χρόνο τότε τοὺς κόπους του καὶ τοὺς ἰδρωτάς του εἰς τὰ Φαρμακεία, — ἴστατο ἐκεῖ πλησίον στηρίζων τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τῆς ὀσφύος καὶ παρακολουθῶν τὴν ἐργασίαν μὲ ὄμμα ζοφερόν. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ ρίψη καὶ ὀλίγον δηλητήριο μέσα εἰς τὸν πολτὸν ἐκεῖνον! ... Ὁ δὲ Μαρῆς, ὁ καλὸς μαθητευόμενος, μὲ κόμην χωρισμένην εἰς τὸ μέσον ἐπιμελῶς καὶ μὲ μίαν μικρὰν κοραλλίνην καρδίαν κρεμαμένην ἀπὸ τῆς ἀλύσεως τοῦ ὥρολογίου του, — καὶ ἦτο ἡ μόνη ἴσως τὴν ὁποίαν εἶχεν, — ἴστατο πλησίον τοῦ Γιακουμάκη, στηρίζων τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ ὀπισθεν ἐρμαρίου καὶ παρακολουθῶν μὲν καὶ αὐτὸς τὴν κατασκευὴν τῶν σφαιριδίων, ἀλλ' ἐγείρων συχνότατα τοὺς μαύρους του ὀφθαλμούς πρὸς τὸ ἀπέναντι παράθυρον — κλειστὸν ἀκόμη δυστυχῶς... Ὁ Μαρῆς διέτρεχε τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς ζωῆς του κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ εὐκόλος αὐτὸς ἔρωσ τῶν παραθύρων καὶ τῶν ὁδῶν ἦτο τὸ μόνον του μέλημα. Συνέθετε στίχους χωλοὺς, ἀπεστήθιζεν ὅλας τὰς ἐρωτικὰς συλλογὰς, ἀνεγίνωσκε τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημεριδῶν καὶ ἔγραφε νεκρανάλατα ἐρωτικὰ γράμματα μὲ ἄνθη καὶ ἀκροστιχίδας — ὅλα ψεύτικα. Οὐδ' ὑπῆρχεν ἐλπίς νὰ παρέλθῃ κανονικῶς ἡ περίοδος αὕτη ἡ νεανικὴ ὁ Μαρῆς ἦτο ἀπὸ τὴν πάσταν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ποῦ καὶ ἄνδρες ἐρωτολόγοι, ὡς παιδιὰ. Ὁ Γιακουμάκης ἦτο πλέον ἀπληπισμένος ὅτι θὰ ἐμάνθανε ποτε αὐτὸς καθὼς πρέπει τὴν ἐργασίαν του καὶ ἂν δὲν ἦτο, κατὰ δυστυχίαν, ἐξάδελφος τοῦ φαρμακοποιοῦ τρίτος, θὰ ἐφρόντιζεν ἐγκαίρως νὰ καταστήσῃ ἄλλον ἐκεῖ μέσα ἐπιδοχὸν διαδοχόν του.

Αἱ παλαιαὶ εὐρύνωτοι πολυθρόναι, αἱ παρατεταγμένα ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἦσαν ὅλαι κεναί, μὲ συμπεπιεσμένα προσκεφάλαια, ἐγείροντα τὴν ἰδέαν ραθυμίου ἐξαπλώματος καὶ φλυαρίας μακρᾶς. Ἐνωρίς ἀκόμη καὶ δὲν εἶχεν ἔλθει κανεὶς, οὔτε ἰατρός, οὔτε φίλος, οὔτε κὰν αὐτὸς ὁ κύριος Μαρκίδας, ὁ ἰδιοκτῆτης φαρμακοποιός, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνοοῦσε ποτὲ νὰναλάβῃ ἐργασίαν πρὸ τῆς ἐνάτης, πρὶν ἤθελε παίξει δηλαδὴ κανένα κορδόνι καὶ συνομιλήσει καμμίαν ὥραν εἰς τὴν Λέσχην τὴν ἀπέναντι τῆς οἰκίας του. Ἄλλ' οἱ ἀνθρωποὶ του ἤδη εἰργάζοντο. Ὁ Παναγιώτης, ὁ πολὺ ἀφελὴς ὑπηρέτης, ἀπὸ μέσα εἰς τὸ ἐργαστήριο, ἐκοπάνιζε λιναρόσπορον, ἀντήχουν δ' ἐκεῖθεν οἱ κρότοι τοῦ χαλκίνου του κοπάνου, πνιγμένοι μὲν ὁσάκις ἐκτύπα εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἰγδίου, καθαροὶ δὲ ὡς κώδωνος ὁσάκις προσέκρουε κατὰ τῶν πλευρῶν. Ἀκτίνες τινὲς τοῦ χειμερινοῦ ἡλίου προσπίπτουσαι πλάγαι καὶ διαπερῶσαι τοὺς ὑλοπίνakas ἢ τὰ κρυστάλλινα ἀγγεῖα μὲ τὰ χρωματιστὰ ὕδατα, ἐξαπέστελλον, διέσπειρον ἐντὸς τοῦ Φαρμακείου ποικιλόσχημα καὶ ποικιλόχρωμα ἰνδάλματα. Τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο κορμὸν τῶν ὀσμῶν, τὸ ἀποτελούμενον ὁμοίως εἰς κάθε φαρμακεῖον ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπικρατουσῶν, ἐξουδετεροῦτο σήμερον ἐκ τῆς ζωηρᾶς ἀποφορᾶς τοῦ φανικοῦ ὀξέος, τοῦ ὁποίου προσφάτως εἶχεν ἀνοιχθῆ ἕν δοχείον. Οἱ τοῖχοι, οἱ γύρω γύρω σκεπασμένοι ἀπὸ ὑψηλὰ ὑαλοφρακτὰ ἐρμαρία, ἐστηριγμένα ἐπὶ ἄλλων εὐ-

ρυτέρων μὲ κίτρινα καλύμματα, ἀπετέλουν παράταξιν πλουσίαν ἰδιοτρόπων καὶ ποικίλων φιαλῶν καὶ φιαλιδίων καὶ δοχείων καὶ κυτίων μ' ἐπιγραφὰς λατινικὰς μαύρας, ἀνεγίνωσκομένας ὑπὸ τὰς ὑάλους καὶ ἄλλας ἐπὶ συρταρίων μικρῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων δὲν ἦσαν καλὰ κλεισμένα. Καὶ ἀπέστιλβον ὡσεὶ μετὰ βίας, θαυθὰ κάπως ὑπὸ τοῦ χρόνου, τὰ ἄπλυτα ὑαλώματα καὶ τὰ βερνικωμένα ξύλα καὶ αἱ ἀμαυραὶ πορσελάνας καὶ οἱ κρύσταλλοι καὶ αἱ μικραὶ ὑδραργυρωμένα σφαιραὶ τῆς διακοσμῆσεως, αἱ ἀντανεκλώσαι στρεβλά καὶ ἠλλοιωμένα ὡς ἐντὸς ἀσθενικοῦ ἐγκεφάλου τὰ περίεξ ἀντικείμενα. Μεταξὺ δὲ ὅλων αὐτῶν ἔλαμπε ζωηρῶς καὶ ἡ φαλάκρα τοῦ Γιακουμάκη, κύπτοντος ἐπὶ τῆς μαρμαρίνης τραπέζης, φαλάκρα τὴν ὁποίαν περιέστρεφον τρίχες τινὲς λευκαὶ ὡς μετὰξιναι καὶ τὴν ὁποίαν, μὴ ὑποφέρων ὑπὸ στέγην τὸ κασκέτον οὐδὲ θέλων ἐλαφρότερον κάλυμμα, ἄφινεν ὁ κύριός της ἔτσι γυμνήν, ὡς τὴν ἐνθυμοῦνται ἀπὸ χρόνια ἐκεῖ μέσα, τὸ στοιχεῖο τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου Φαρμακείου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποτυπωθῆ ὀλόκληρον, ἔλεγε, ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ Γιακουμάκη Στέφα.

Παλαιὸν Φαρμακεῖον, περιεθὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὸν υἱὸν καὶ ἀπὸ τούτου μετ' ὀλίγον εἰς τὸν ἔγγονον! Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐτετέλεθη ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ σου ὁ πρῶτος ἀγίασμός, πόσας εἶδες ἕως σήμερον μεταβολὰς καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην! Ἄλλ' εἰς τὸ μικρὸν τρίγωνον, τὸ περικλειόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ὅπου τὰ περισσότερα ἀποκρυσταλλοῦνται ὡς ἐμπόδια πάσης προσόδου καὶ παντός καινοῦ, σὺ παρέμεινες ὁμοῖον καὶ ἀπαράλλακτον! Τὰ δύο κυκλικὰ ἀγγεῖα τὰ ἐπὶ τῶν δύο σου παραθύρων ἀποτεθειμένα ἐξ ἀρχῆς καὶ αἰώνια, τὸ ἕν μὲ πράσινον καὶ τὸ ἄλλο μὲ κόκκινον ὕδωρ, — οἱ ἑτερόχροοι αὐτοὶ ὀφθαλμοὶ σου, τέρας, εἶδον τὰ πάντα ψυχροὶ καὶ ἀπαθεῖς καὶ ἀναλλοίωτοι. Ἐπὶ τῶν καθεδρῶν σου ἐξαπλοῦνται ἀκόμη τὸ ἐσπέρας ἀνθρώποι τῶν ἰδεῶν ἐκείνων καὶ συζητοῦν περὶ τῶν νέων πραγμάτων μὲ πνεῦμα παλαιόν, εἰς τὸ βάθος δὲ τῶν δοχείων σου ὑπάρχουν τὰ ἴδια φάρμακα, παρασκευαζόμενα διὰ τῶν ἰδίων μεθόδων, κατὰ τὰς συνταγὰς τῶν παλαιῶν δοτόρων τῆς Πίζας καὶ τοῦ Παταβίου. Ὁ νέος τῆς σήμερον ὁ πατῶν τὸ γυμνὸν καὶ σιεβρωμένον πάτωμά σου, ἐπιστρέφει εἰς μίαν ἀτμοσφαῖραν παρελθόντος ἀραιὰν καὶ κινδυνεῦει νὰ πάθῃ ἀπὸ ἀσφυξίαν ὁ δὲ ἀσθενής, ὁ στέλλων σοὶ τὴν συνταγὴν κανενὸς νέου ἰατροῦ, παραπέμπεται μὲ περιφρόνησιν εἰς ἄλλο προοδευτικώτερον κέντρον. Οὐδ' ἐμπνέουν πολλὰς ἐλπίδας περὶ τοῦ μέλλοντός σου, αἱ νεανικαὶ χεῖρες εἰς τὰς ὁποίας θὰ σε παραδώσουν. Ἐὰν τίποτε ἔκτακτον δὲν ἐπιταχύνῃ ἢ μεταβάλλῃ τὴν κανονικὴν σου ἐξέλιξιν, τρέχεις τὸν κίνδυνον νὰ μένης ἀκόμη ἐκεῖ μὲ τὸ ἴδιον ἐξωτερικὸν καὶ μὲ τὸ ἴδιον ἐσωτερικὸν καὶ νὰ πωλῆς, μὲ βλακώδη ἔκφρασιν αὐτοπεποιθήσεως ἐπὶ τῶν ἑτεροχρῶν σου ὀφθαλμῶν, κίνησιν καὶ καλομέλανον καὶ μουρουνόλαδον, ὅταν ὅλα τὰ φάρμακα θὰ ἔγῃ ἀντικαταστήσει — ποῖος ἤξει ἔρει! — τὸ ἄριστον ὕδωρ!...

Ἄφνης ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ ὁ ἀπέναντι πραγματευ-

τής, παχὺς καὶ κοντὸς ἄνθρωπος πολὺ ἀστείος, χω-
ρίς νὰ εἰσέλθῃ, ἐστάθῃ παρὰ τὸ ἄνοιγμα καὶ προ-
τείνων τὴν γελαστὴν του μορφήν, ἀπήγγειλε μὲ
στόμφον :

«*Εἶνε δὲ μεγάλη καὶ φοβερὰ καὶ ἀπαρθευγ-
μάτιστος ; . . .*»

Ἄλλ' ἀντὶ τῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου συμπλήρω-
σις, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν συνήθειαν ἐκάστης σχεδὸν
πρωίας ἐπερίμενε ἀπὸ τὸν Γιακουμάκη, ὁ γέρον
ἀπήντησε δὺςθυμος :

«*Κλείσει, σιὸρ Παυλάκη, τὴν πόρτα καὶ μπάζει
φαρμάκι !*»

Ὁ σιὸρ Παυλάκης ὑπήκουσεν, ἔκλεισεν, εἰσῆλθεν,
ἀλλ' ἐπανελάθε μ' ἐπιμονήν :

«*Εἶνε δὲ μεγάλη καὶ φοβερὰ καὶ ἀπαρθευγμά-
τιστος ; . . .*»

Ὁ Γιακουμάκης οὔτε τότε δὲν συνεπλήρωσε τὴν
φράσιν, ἀλλ' εἶπε κινῶν σχετλιαστικῶς τὴν κεφαλὴν,
ἐν ᾧ ἐσύναζε τὰ σφαιρίδια τῆς κινίνης ἐντὸς τοῦ ζυ-
λίνου κυτιδίου :

«*Ἄφρσέ με, σιὸρ Παυλάκη, νὰ ζῆς ! Ἔχω ἄλλον
κάβουρα σήμερα στὸ κεφάλι μου . . . (Πενῆντα τέσ-
σαρα λεφτά, ἄθρωπέ μου !)*

— *Κάβουρα ; Παναγία βοήθα ! Πρῶτη μου βολὰ
ποῦ ἀκούω κάβουρα σ' ἀνθρώπινο κεφάλι. Μὰ μ'
οὔλο τὸν κάβουρα, τί σοῦκανε νὰ πῆς ἔτσι γιὰ τὸ
ἀντέτι : ἡ πέμπτη ἐκεῖνη ἐντολὴ τῆς ἀγάπης ! ;*

Καὶ ἱκανοποιημένος πλέον διὰ τὴν συμπλήρωσιν
τοῦ ρητοῦ. — ἐξ ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ λόγου ὁ ὁποῖος
εἶχε κάμει πολλὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Γιακουμάκη
καὶ ἐνεθυμῆτο τὰς φράσεις του, — ὁ Παυλάκης ἐξέ-
πεμφεν ἕνα γέλωτα ἠχηρὸν καὶ ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ μιᾶς
πολυθρόνας, ἐξεδίπλωσε τὸ μανδῆλί του, κόκκινο
μπολιάρικο, καὶ ἀπεμύχθη θορυβωδῶς. Ὁ Γιακου-
μάκης ἐξηκολούθει σείων τὴν κεφαλὴν, χωρὶς νὰ
ἤξεύρῃ κανεὶς ἂν τὸν ἑαυτὸν του ἐσχετλίαζε περισ-
σότερον ἢ τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν διαρκῆ εὐθυμίαν
καὶ τὰ περίφημα ἀντέτια του.

«*Γιὰ κάθε πρᾶγμα χρειάζεται νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ
ὄροξι*» εἶπεν ἀποφθεγματικῶς.

«*Πίστεψέ μου, ἀφεντικό !*» ἐπεκρότησεν ὁ χω-
ρικὸς ἐξερχόμενος, ἀφοῦ ἐπλήρωσε πέντε δεκάρες,
μίαν πεντάραν, καὶ πῆρε ὑπόλοιπον ἔν μονόλεπτον.

«*Καὶ τί χρειὰ ἔχεις ἐσύ, πέρ ντίο σαντο, νὰ σοῦ
λείπη ἡ ὄροξι !*» ἠρώτησεν ὁ Παυλάκης «*Ἡ στα-
φίδα σοῦ βράχθηκε ἢ τὸ καράβι σοῦ βούλιαξε ;*

— «*Ὅποιος ἔχει φαμελιά, σιὸρ Παυλάκη μου, τοῦ
βρέγεται κάθε μέρα ἡ σταφίδα καὶ τοῦ βουλιᾶνε
τὰ καράβια.*

— «*Ἄ, ναί . . . ναί πές, εἶνε ἡ φαμελιά*» εἶπεν
ὁ Παυλάκης εἰρωνικῶς. «*Μωρ' ἀκούς ἐκεῖ κάβουρας
καὶ ἡ φαμελιά. Ἄς εἶχα κ' ἐγὼ φαμελιά καὶ ἄς
ἔχορεύανε στὸ κεφάλι μου οὔλοι οἱ καθοῦροι τοῦ
ρεπάρου.*»

Ἐκ τούτου ἐπεχείρησαν ἐκεῖ ἐκ τοῦ προχείρου ν' ἀ-
ναπτύξουν οἱ δύο μίαν πρακτικὴν περὶ οἰκογενεῖας φι-
λοσοφίαν, — συνομιλία, εἰς τὴν ὁποίαν εὐελπὶς ἐπὶ
τοῦ θέματος ὁ νεαρὸς Μαρκῆς ἔρριπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς
καιρὸν κανένα πόντο. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ σιὸρ Παυλάκης
εὔρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐνθυμηθῇ τὰ ἀντέτια του καὶ

νὰ ἐρωτήσῃ τὸν φίλον του ἂν αὔριο θὰ ἐπήγαιναν
εἰς τὸν ἑσπερινὸν τῷ Ἁγίου Ἰγνατίου, ὁ ὁποῖος
ἐτιμᾶτο καὶ μὲν διὰ ναῖσκου ἐν συνοικίᾳ τῆς πόλεως
δυσωνύμφ, ἀλλὰ δὲν ἦτο λόγος αὐτὸς νὰ μὴ τιμᾶ-
ται καὶ διὰ τῆς παρουσίας τῶν φιλακολούθων. Ὁ
Γιακουμάκης δὲν ἐπεδοκίμασε τὴν τὴν τὴν ἀκρίβειαν
καὶ εἶπε εἰς τὸν πραγματευτὴν ὅτι πολὺ πιθανὸν
φέτος νὰ μὴ τὸν συνῶδευεν.

«*Ἄ, βλέπω καὶ εἶσαι μὲ τὰ ἔστρα σου σήμερα !*»
διεμαρτυρήθη ὁ σιὸρ Παυλάκης. Καὶ πῶς ; Δὲν θυ-
μᾶται ποῦ τὸ ἔχουν ἀντέτι, συνήθειο τότε τόσα
χρόνια νὰ πηγαίνουν μαζὺ καὶ νὰ γυρίζουν κατὰ
τὴν Ἁγία Τριάδα νὰ πίνουν τὸν καφέ εἰς τῆς Νι-
κολέταινας, τῆς ἀνεψιάς του : Καὶ γιὰτὶ παναπῆ
νὰ μὴν πᾶνε φέτος ; Ἄ, ὅλα κ' ὅλα, μὰ τὰντέτια του
ὁ σιὸρ Παυλάκης δὲν τὰ χαλάει. Τῷχει σὲ κακό.
Μπᾶ ! μπᾶ ! Ἄλλ' ὁ Γιακουμάκης ἐπέμενε. Ἄν-
τέτια καὶ κολοκύθια. Ναί, βλέπεις δὲν θὰ τοὺς εὔ-
ρισκε ὁ χρόνος ἂν δὲν ἐπήγαιναν εἰς τὸν ἑσπερινὸ
τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου . . .

«*Ἐπειτα ἡ μερίες ἐκεῖνες δὲν εἶνε τόσῳ καλές*» εἶπε
πονηρῶς μειδιῶν ὁ Μαρκῆς «*καὶ νὰ σᾶς ἰδοῦνε ἐκεῖ
γέρους ἀνθρώπους . . .*

— *Ντράπου, ντράπου !*» τὸν διέκοψεν αὐστηρῶς ὁ
Γιακουμάκης.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀκριβῶς εἰσῆλθον εἰς τὸ
Φαρμακεῖον, βροντοσυζητοῦντες μᾶλλον ἰταλιστὶ
δύο ἰατροὶ ἐκ τῶν παλαιῶν, ἀνόμοιοι καὶ κατὰ τὴν
μορφήν καὶ κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν — παχὺς καὶ ἀτη-
μέλητος ὁ εἰς, ἰσχνὸς καὶ κομφευσόμενος ὁ ἄλλος, — καὶ
μὴ ἔχοντες κοινὸν παρὰ τὴν λαβὴν, ὁμοίως λευκὴν
ὄστεινήν, τῶν ράβδων των. Μὲ τὴν διαφορὰν πάλιν
ὅτι ἡ μὲν ράβδος τοῦ παχέος ἦτο πολὺ λεπτή,
ἐν ᾧ τοῦ ἰσχνοῦ ἦτο χονδροτάτη.

«*Μπογκιόρνο, σινιόροι !*

— *Προσκυνῶ, ντεντόροι μου, προσκυνοῦμε !*

— *Τί νέα ντούγκουε ; Πῶς τάκουτε σεῖς ἐδώ-
θενε τὰ πράγματα ;*

— *Τὰ ἴδια, ντετόρο μου, ὅπως τάκουτε καὶ
μῆσαθε.*

— *Πᾶ νὰ πῆ ;*

— *Πᾶ νὰ πῆ κόσμος χαϊμένος, τόπος φτωχὸς
καὶ κακοροϊζικός, ποῦ βγαίνοντας τῆ τσιπούρες
ποῦ ἤρθανε σήμερα τὴν αὐγὴ, τᾶλλα οὔλα εἶμαστε
γιὰ πνίξιμο.*

— *Ἀλήθεια, καϊμένε Παυλάκη. Κάτι τσιπού-
ρες τόσες, ποῦ εἶνε πρᾶμμα ράρο καὶ βίος ἀπὸ δαῦ-
τες. Στὸν Ἄμμο ποῦ πέρναα τότε, χαλάει ὁ
κόσμος.*

— *Κοῖμας ! Νὰ μὴν ἔρθουνε ἀμπονορήτερα. Δὲν
τῶξερα ὁ καϊμένος καὶ πῆρα κρήας. Θὰ πάρω ὅμως
τόρα-τόρα καμμία δύο λίτρες γιὰ τὸ βράδου νὰ τση
κάμω ψητές.*

— *Μὲ σέσιλα πᾶνε πολὺ ὄμμορφα . . . Γιὰ, νὰ κά-
τσω ἔδεπα ποῦ εἶνε ἀπάγκιο.»*